

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

Philip Kotler (2003 : 163) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 สภาพแวดล้อมด้านประชากร (Demographic Environment)

สภาพแวดล้อมด้านประชากรได้แก่ ประชากร อัตราการเติบโตของประชากรในเมือง ภูมิภาค และชาติต่างๆ การกระจายช่วงอายุและส่วนประกอบของเชื้อชาติ ระดับการศึกษา แรงงาน ทักษะ ทักษะคิดของแรงงาน และการเคลื่อนย้ายของประชากรระดับภูมิภาค

1.2 สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Economic Environment)

ได้แก่ คู่แข่ง กำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบัน ราคาสินค้า เงินออม หนี้สิน และความสามารถในการหาสินเชื่อ แนวโน้มหลักของรายได้ และรูปแบบการใช้จ่ายของผู้บริโภค

1.3 สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment)

ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติและผลกระทบทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น: มลพิษทางอากาศและน้ำ การใช้สารเคมีบางอย่างและการขาดแคลนน้ำ เป็นต้น

1.4 สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี (Technological Environment)

เทคโนโลยี คือขีดความสามารถในการใช้ทักษะด้านเทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบเป็นสินค้า

1.5 สภาพแวดล้อมทางการเมืองและกฎหมาย (Politic – Legal Environment)

ประกอบด้วย ระบบการปกครอง นโยบายของรัฐบาล กฎหมายทั้งกฎหมายในประเทศและต่างประเทศ ข้อห้ามและข้อยกเว้น การค้า

1.6 สภาพแวดล้อมด้านสังคม-วัฒนธรรม (Social-Cultural Environment)

สังคมเป็นผู้สร้างรูปแบบของความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน ผู้คนซึมซับเอาสิ่งเหล่านั้นเป็นโลกทัศน์ของตัวเองเพื่อกำหนดความสัมพันธ์ที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น องค์กร สังคม ธรรมชาติ การประกอบธุรกิจต้องยึดถือธรรมเนียมและธรรมเนียมปฏิบัติเป็นหลัก

2. ทฤษฎีความได้เปรียบในการแข่งขันระหว่างประเทศ (National Competitive Advantage)

Michael Porter (อ้างในชนงกรณ์ กุณฑลบุตร, 2546) ได้กล่าวถึงปัจจัยความได้เปรียบในการแข่งขันระหว่างประเทศมี 4 ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของประเทศ (factor endowments) ความต้องการสินค้าของประเทศนั้นๆ (demand conditions) อุตสาหกรรมสนับสนุน (related and supporting industries) กลยุทธ์ทางธุรกิจ โครงสร้างทางการบริหารและคู่แข่งขององค์กรธุรกิจ (firm strategy, structure, and rivalry)

- ปัจจัยพื้นฐานของประเทศ (Factor Endowments)

หมายถึงปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการผลิตเช่น แรงงานที่มีฝีมือ เทคโนโลยี ความสามารถทางการวิจัย ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิอากาศ จำนวนประชากรและอื่นๆ

- ความต้องการสินค้าของประเทศนั้นๆ (Demand Conditions)

คือความต้องการสินค้าของประชาชนในประเทศที่กิจการตั้งอยู่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจทั้งในแง่ปริมาณการผลิตและการพัฒนาเพื่อตอบสนองกับกลุ่มผู้บริโภคที่ใกล้ชิดกับองค์กร

- อุตสาหกรรมสนับสนุน (Related and Supporting Industries)

เนื่องจากธุรกิจแต่ละชนิดไม่สามารถดำเนินการทุกอย่างในระบบได้ตามลำพัง จำเป็นต้องพึ่งธุรกิจอื่นๆเป็นส่วนประกอบ ตัวอย่างเช่นธุรกิจในการผลิตสินค้าออกจำหน่ายย่อมจะต้องพึ่งบริษัทผลิตเครื่องจักร หรือกิจการที่ต้องอาศัยชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เช่นกล้องถ่ายรูปหรือคอมพิวเตอร์ ย่อมต้องการสั่งชิ้นส่วนจากบริษัทที่ผลิตไมโครชิปเพื่อใช้กับอุปกรณ์ของตนซึ่งอาจดีกว่าที่จะผลิตเอง

- กลยุทธ์ทางธุรกิจ โครงสร้างทางการบริหารและคู่แข่งขององค์กรธุรกิจ (Firm Strategy, Structure, and Rivalry)

ได้กล่าวถึงแนวความคิดในการดำเนินธุรกิจของผู้บริหารซึ่งได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งจากวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อธุรกิจขยายตัวสูงผู้บริหารจะต้องมีความรู้เรื่องการปรับโครงสร้างองค์กร ปัจจัยที่สำคัญเช่นคู่แข่งในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นในขณะที่ตลาดท้องถิ่นมีปริมาณจำกัด ธุรกิจจะอยู่รอดได้จึงจำเป็นต้องออกสู่ตลาดโลก

3. แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของธุรกิจระหว่างประเทศ

Philip Kotler (2003) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ คู่แข่ง กำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบัน ราคาสินค้า เงินออม หนี้สิน และความสามารถในการหาสินเชื่อ แนวโน้มหลักของรายได้ และรูปแบบการใช้จ่ายของผู้บริโภค

นิตยา เจริญประเสริฐ (2546) ได้กล่าวถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจในการทำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศตัวแปรที่บ่งชี้ถึงสถานะภาพทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า

ประกอบด้วย ลักษณะโดยทั่วไปของประเทศคู่ค้า อาทิเช่น ขนาดของตลาด การกระจายของประชากร ระดับรายได้ รายได้ต่อหัว เพื่อทราบถึงศักยภาพและอำนาจซื้อของตลาดต่างประเทศ คุณภาพการเงิน เป็นดัชนีบ่งชี้ความอุดมสมบูรณ์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศภาวะการเกินดุลหรือขาดดุลที่เกิดขึ้น ติดต่อกันนานๆย่อมเป็นผลเสียต่อประเทศทั้งสิ้น และมาตรการควบคุมการค้าระหว่างประเทศของ รัฐบาลประเทศคู่ค้า การใช้มาตรการควบคุมการค้านั้น เป้าหมายเศรษฐกิจคือ เพื่อให้เกิดรายได้ โดยการ ใช้มาตรการทางด้านภาษี การกำหนดปริมาณนำเข้า และการควบคุมการเคลื่อนย้ายของเงินทุน ซึ่งหากมี มากก็อาจกีดกันการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

นิจดา เตชะเจริญวิภูธ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อธุรกิจบริเวณ ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย” จากการศึกษาพบว่าข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม นักธุรกิจส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 26-30 ปี โดยมีตำแหน่งเป็นเจ้าของ กิจการและ มีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ 10ปี ขึ้นไปมากที่สุด ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อธุรกิจพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้าน การเมืองและกฎหมาย ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยทางกายภาพ ทุกปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ ธุรกิจบริเวณชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อย่างไรก็ตามในแต่ละปัจจัยย่อยที่ แยกต่างกัันมีระดับความสำคัญต่อธุรกิจแตกต่างกัน และในปัจจัยย่อยบางปัจจัยยังมีระดับความสำคัญที่ แยกต่างกัันในแต่ละประเภทธุรกิจ

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของปัจจัยหลักที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย- พม่า บริเวณอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับความสำคัญของปัจจัยย่อยพบว่า ปัจจัยหลักที่มีค่าเฉลี่ยของปัจจัยย่อยที่สูงสุดต่อธุรกิจบริเวณชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงราย ได้แก่ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านกายภาพ และปัจจัยด้าน สังคมและวัฒนธรรม ตามลำดับ

เกรียงศักดิ์ ภูศรีโสม (2547) ได้ศึกษาถึงประโยชน์ที่คาดว่าประเทศไทยจะได้รับจาก การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง ไทย – ลาว แห่งที่ 2 พบว่าทางด้านเศรษฐกิจในระยะสั้นจะเป็นการ สร้างรายได้ให้แก่แรงงาน ผู้รับเหมารายย่อย ผู้ประกอบการค้าขายรายย่อยในท้องถิ่นที่ให้บริการและ สนับสนุนต่อการสร้างสะพานฯ แต่เป็นการได้รับรายได้ชั่วคราวระหว่างการก่อสร้างสะพานฯ ในระยะ ยาว กลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแนว East – West Economic Corridor คือ จังหวัด

กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานี ประมาณการว่าในปี 2563 จะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 3.9 %

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับทางด้านสังคม คือ การแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนตามแนวพื้นที่ฯ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การลดปัญหาการเข้ามาของแรงงานต่างชาติดังที่ผิดกฎหมาย การเป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาด้านสาธารณสุข ซึ่งสะพานฯจะช่วยย่นระยะเวลาในการเดินทาง โดยเฉพาะการมาใช้บริการรักษาพยาบาลบาดเจ็บ หรือ ป่วยฉุกเฉิน ของประชาชนจาก สปป.ลาว

กัลปพฤกษ์ ผิวทองงาม(2548) ได้ศึกษาโครงสร้างการตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว : กรณีศึกษาค่านมูกดาหาร พบว่าตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาวในอุตสาหกรรมมีลักษณะเป็นตลาดที่มีคู่แข่งน้อยรายลำดับสภาพการแข่งขันเรียงได้ดังนี้ สินค้าอุปโภคบริโภคมีการแข่งขันมากที่สุด รองลงมาคือยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ลำดับสามคือเชื้อเพลิง ลำดับสี่คือ อุตสาหกรรมการเกษตร และสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันน้อยที่สุด ทางด้านอุปสรรคที่สำคัญในการเข้าสู่อุตสาหกรรมนี้คือประสิทธิภาพในตลาด และการประหยัดต่อขนาด ซึ่งสาเหตุของปัญหาเหล่านี้คือความต้องการสินค้าและบริการที่อยู่ในระดับต่ำ และความซ้ำซ้อนของการดำเนินการตามกฎหมาย